

1

VOORBIJ NIEUWPOORT SCHOVEN DE WOLKEN UITEEN. Enkele scherpe zonnestrallen vielen in de geelgrijze zee. Bovenop het hoogste punt van de stadswal lag Marinus De Boer op zijn buik en verloor de horizon geen seconde uit het oog. Een uur geleden waren de eerste zeilen verschenen. Tegen zijn schouder voelde hij die van Frans Van Maestricht, zijn beste vriend, en dat gaf hem moed en troost.

‘Zie je ze?’ fluisterde Rinus.

‘Ja. De *Justitia* is de laatste.’

‘Denk je dat ze het zullen halen?’

‘Ik weet het niet.’

Rinus was nog maar elf en had toch al mature gelaatstrekken. Zijn gewelfde voorhoofd, forse neus, harde jukbeenderen en hoekige kaken gaven hem een volwassen gezicht. Enkel zijn gestalte en lenigheid verraadden nog een jeugdig lichaam. Toch kon je al de natuur aan het werk zien, die langzaam maar zeker de gezichtslijnen van een volwassen man aan het tekenen was. Je kon je zo voorstellen hoe hij er twintig of dertig jaar later zou uitzien: groter ongetwijfeld, maar met diezelfde bonkige schouders, datzelfde stevige gestel en diezelfde typerende blik; de blik van een kind dat de herinnering aan zijn moeder heeft verloren en haar tederheid en liefkozingen nooit heeft gekend.

De hemel brak verder open en een brede gloed zonlicht gleed over de zee. Aan de horizon blonken enkele zeilen maar meteen verdwenen zij weer in een nevelbank die schuimwit en zeilen in eenzelfde grijze vaagheid samensmolt. Nu zag je dat de Duinkerkers dichterbij waren gekomen.

‘Vijftig! Er zijn er zeker vijftig!’ beefde de stem van Balthazar Nackaert, die naast de kinderen lag.

De kleine Frans Van Maestricht haalde zijn schouders op.

‘Hoogstens veertien of vijftien’, verbeterde Rinus bitsig.

Om door de maartse mist en dichte buien heen te kunnen kijken had je de blik van een zeeman nodig, een zoon, kleinzoon of achterkleinzoon van zeelieden die zich niet liet misleiden door een bedrieglijk bleke zee, waar jachtige nevels overheen gleden en die nog nasidderde van de striemende noordwestenwind van de afgelopen nacht. Onder degenen die op de stadswallen samentroepen waren zeker nog afstammelingen van de Fir-Bolgs, geduchte zeelieden, die bijna tweeduizend jaar geleden van deze kust vertrokken om Syracuse te plunderen of Carthago te belagen. Er moest nog bloed van deze wilde voorvaderen door de aderen van de jonge Marinus De Boer vloeien.

‘Ze zullen het niet halen’, zuchtte de oude Balthazar.

‘Hou je bek’, snauwde een rauwe stem.

Nackaert zweeg en hoopte stilletjes. Iedereen daar op de wallen bleef geconcentreerd naar de zee kijken. Plots, het konvooi van Cadiz! Zijn komst beloofde voorspoed. Wekenlang zouden schiphandelaars niet weten waar hun hoofd stond. De magazijnen zouden dagenlang volgestapeld en weer leeggehaald worden. In de hele stad zou een drukte van jewelste heersen en de Lijndraaiersstraat zou een vogelkooi vol fluitende mannen zijn. Twee, ja drie zware trekpaarden zouden de barstensvol gevulde Brugse trekschuit door de vaart slepen. De straten gingen gonzen en donderen door de wagens, die de goederen losten en het hoefgeklatter van de Gentse en Brusselse postiljons. ‘s Avonds zouden groepen matrozen in diezelfde straten strompelen en zingen, wanneer de laatste cafés hun deuren sloten.

Zo zou het er dagenlang aan toe gaan. Daarna zouden de schepen, leeggemaakt tot het diepste van hun ingewanden, op hun romp worden gekanteld en geschraapt, geschrobd en opgetuigd voor hun volgende reis naar Spanje. Dat alles in het vermakelijk rumoer van een haven in volle bedrijvigheid: bonkende breeuwhamers, knarsende katrollen, kreunende hijskettigen, zingende en vloekende timmermannen en schelle kreten van verschrikte meeuwen die in de lucht cirkelen.

Opnieuw braken de wolken open en deze keer bleef de hemel helder. De blanke zeilen waren beter zichtbaar. Het konvooi van Cadiz vluchtte, op de hielen gezeten door zijn achtervolgers. Het leidende schip wisselde ineens van koers en het konvooi volgde. Na dit manoeuvre leek het of de zonovergoten zeilen dichterbij waren

gekomen. Aan tegenboord doken enkele scherpe silhouetten op, die dicht naast elkaar in de schaduw vaarden. De Duinkerkers waren het konvooi nu tot op minder dan een halve mijl¹ genaderd. ‘Hadden ze maar een zuidwestenwind,’ fluisterde Frans Van Maestricht opgewonden, ‘dan kregen ze hem vol in de zeilen!’

In deze prille voorjaartijd was de Vlaamse wind er niet om zijn zonen te helpen. En met de minuut wonnen de Duinkerkse fregatten terrein op het konvooi. Zouden ze nog op tijd in de haven geraken?

De gezichten stonden strak gespannen. De hele stad was samengestroomd op de stadswallen, zoals bij een belegering. Zo ver je maar kon kijken, van het terras van de Halve Maan tot aan de molen van Maarten Claeys en tot het bolwerk van het Hellegat, overal hield een bewegingloze menigte zijn adem in. Daarstraks werd er nog gesproken, maar het geroezemoes stierf weg. Nu hoorde je niets meer dan de wind die in rokken en kielën klapperde. Onrust en bezorgdheid vulden de stilte. Angst maakte zich meester van een groep vrouwen, die zich van de mannen had afgezonderd. Voor een landrot zijn zwijgende vrouwen iets onbegrijpelijks, maar een zeeman weet dat waar hun zicht misschien minder doordringend is, de natuur hen een andere, oneindig veel diepere blik heeft meegegeven. Jantje Yoens, die geen goed huwelijk heeft, zegt dat kletsende vrouwen rampen veroorzaken aan wal, maar als ze zwijgend op de palissaden staan er een ramp dreigt op zee. Voor een keer had Yoens geen ongelijk. Een bevreedend onbehagen becroop de wachtende menigte.

De middag was al lang voorbij. Aan de alsmaar dunner wordende rooksluilen boven de versleten daken van de stad kon je raden dat er niemand thuis was en de hardvuren langzaam uitdoofden. In de herinnering van al die Oostendenaars op de wallen, zou deze twintigste maart van 1676 voortleven als een zeeramp zonder weerga en het walgelijkste middagmaal dat hen ooit werd voorgeschoteld.

In de minuten die volgden tot op het moment dat Raf Spierings begon te spreken, hoorde je alleen de wapperende wind, het aanstormende gedruis van de zee en schrille kreten van meeuwen. Er heerste een oorverdovende stilte over deze van schrik verstijfde menigte. Spierings verbrak ze het eerst met gedempte stem. Alsof hij tegen zichzelf praatte, toch hoorde iedereen wat hij zei.

‘Nu ligt het in Gods handen.’

De kleine, bleke man zat op een steen, zijn benen nonchalant bengelend in het luchtledige. Niet veel later draaide hij zich om. Tussen die stoere zeebonken zou hij er onbeduidend hebben uitgezien, waren er niet zijn doordringende groene ogen waarmee

1 een zeemijl = 1,8 kilometer

hij de omstaanders opnam. In de schijnbare onbewogenheid van zijn ogen leefde er iets ongrijpbaars, iets van lef, minachting, list en wreedheid, iets meedogenloos, dat fascineerde. Toch straalde er uit zijn ogen ook een goedheid toen hij de jonge De Boer naast zich zag.

‘Rinus, nu zal je vader het warm krijgen onder zijn voeten.’

‘En die van jou ook, Frans.’ Rinus De Boer keek de man met een kalme, heldere blik aan. Hij glimlachte maar antwoordde niet. Hij keek gespannen naar het drama, dat nu voor zijn ogen ging beginnen.

Met een flink manoeuvre hadden de achtervolgers de steven gewend zodat ze nu in het volle zonlicht vaarden. Spierings overzag de toestand in een oogopslag.

‘Weinig kans dat die van ons gaan ontkomen.’

De woorden van de kleine, bleke man waren pessimistisch en toch vond Rinus er vreemd genoeg troost in. Dat is de kracht van mensen die de waarheid, hoe hard ze ook is, onder ogen zien en er niet voor terugdeinzen.

De volgende uren zouden beslissend worden voor het lot van Oostende in de komende maanden. Rijkdom voor een paar, bankroet voor vele anderen, welvaart of miserie voor de meesten. Dat alles was de inzet van de onheilspellende dans die zich nu op de golven afspeelde. Nu werd de toekomst van de Oostendenaars daar op de wallen in de weegschaal gegooid. Ze waren volledig gefixeerd op de bewegingen van de zeilen en de subtiele manoeuvres en listen die ze probeerden te ontwaren in de bewegingen van beide vloten.

Aan de zijde van Frans drukte Rinus zijn borstkas nog harder tegen de stenen. Toen het onvermijdelijke gevecht ging losbarsten, voelden de twee kinderen minder angst die ze zouden moeten voelen bij de gedachte aan hun vader dan spanning bij het begin van een hanengevecht wanneer de twee dieren, met hun poten in het zand schrapend, elkaar voor de aanval, aanstaren. De vrouwen begonnen te bidden, muisstil, louter met prevelende lippen. Zij waren de eersten die beseften dat dood en ondergang daar in volle zee hun macabere dans gingen inzetten.

In de verte bulderde het eerste kanon.

2

Rinus beefde. Zijn kin op zijn handen. Een vertrokken gezicht door de concentratie op het gebeuren, wat hem op slag een paar jaar ouder maakte. De kleine De Boer voelde zijn hart tegen de stenen bonken. Zestig jaar later zou hij zich nog altijd de schok herinneren, die hem in een kramp omhoog joeg, toen de eerste Duinkerkers